

מדרגת קוד ל מט' 7/7

מישיבת ועדת החוקה, חוק והשפס  
התקיימה ביום ד', ו' בכסלו תשס"ו - 1.12.54 בטעם 08.50.

- הסתתפו:
- א. זנוא - היו"ר
  - ע. מיכילוב
  - ע. מסף
  - ב. אזניה
  - ד. בר-רב-המי
  - י. בר-יהודה
  - ס. בגין
  - ט. הלל
  - ז. ורהפטיג
  - ע. פיסון
  - פ. סנה
  - י. קליבנוב
  - ח. רובין
  - ב. שרון

- בעדרו:
- י. בדר
  - י. הררי
  - ת. טובי
  - י. כסה
  - ש. לורבץ
  - כ. קסיס
  - י. שפירא
  - ר. שרי

- פוזסנים:
- פ. רוזן - שר המשפטים
  - ח. כהן - היועץ המשפטי
  - א. ידן - המשנה ליועץ המשפטי
  - ה' טילברסטון - משרד הפנים.

סדר-היום: חוק הבחירות לכנסת.

היו"ר א. זנוא: מני פותח את הישיבה.

מני פניה שמין התנגדות לכך שנתחיל בדיון בחוק הבחירות לכנסת, אף על פי שזה לא עמד על סדר-היום של הוועדה, מכיון שזה הועבר אלינו מהכנסת רק מתפול.

חוק הבחירות לכנסת.

ד. בר-רב-המי: הייתי רוצה שהחוק הזה יחולק לשניים. חוק נפרד יהיה חוק רשימת הבחורים. זה דבר שאינו קטור לבחירות ולתמריכי הבחירות. זה דבר קבוע. הכוונה היא לכן שמדי שנה בשנה תסודר רשימת בוחרים לכנסת, עם אפשרויות של ערעורים, ללא קטר עם השמלה המם במותה שנה בערכות בחירות וללא קטר עם תמריכי הבחירות. היא ותפרטם כרשימה פושלפת ותעמוד בתקפה כל השנה. וזו במקרה שיהיה צורך בבחירות באופן בלתי צפוי, תהיה רשימת הבחורים סוכנה.

1.12.52

חוק הבחירות לכנסת.

**ד. בר-רב-האי:** החוק הזה מסודר כולו לבחירות. הוא טוב רק למקרה שהכנסת גורמת את קיומה באופן בודד, אבל אין כוון כל תרופה לאפשרות של פיזור הכנסת במסע תקופת כהונתה.

אם תוקבל חלוקה כזו של החוק, הרי ההתאם לזה בקצו זמניה קבועים לא לפי יום הבחירות אלא לכל שנה.

**ב. שנינו:** נאם בינתיים יהיה היזה הסכם בנוגע לחלוקת המרץ לפיזוריים?

**ד. בר-רב-האי:** אין זה בנוגע לרשימת בוחרים. לפי כל שיטת בחירות דרושה רשימת בוחרים.

**י. בר-יהודה:** שר הפנים הודה בעצמו כי הצעת חוק זה היא רק למקרה של גמר תקופת כהונתה הטלמה של הכנסת. אני מציע שאלה עם בעטוק בחוק זה בלבד או לתוך כדי דיון בו נתמיה אותו לכל המקרים המפורדים בחיים, כלומר, לשני המקרים המפורדים, כי מי-מפיר אלא לקחת בחשבון את המקרה של פיזור הכנסת לפני גמר כהונתה הטלמה.

**היו"ר מ. אונג:** אפילו במקרה של בחירות, זה מאוד לא רצוי שיש תקופה של 191 יום אשר סכנה שתאיל הענין של הבחירות.

**ע. מיכילוב:** אם אין אנוחנו רוצים לגרום לדחיית הבחירות, עלינו ללכת בעקבות החוק הזה ולא לעורר שאלות חדשות. כל דיון העלול לרחות את הדיון בחוק הזה לאחד, טובע את המפורדות של ביצוע הבחירות בזמן.

כל עוד אין אנוחנו משלימים עם עובדת הקפת העלייה, כי אז בעיית פנקס הבוחרים שיהיה פוכן כמו שזה במדינות אחרות, אינה כה קלה. מולי לאחר הבחירות לכנסת השלישית אפשר יהיה להכין חוק בחירות קבועה.

**ד. בר-רב-האי:** אם הבחירות הן ב-2 לאוגוסט, אז ב-15 לינואר צריכה המכונה להתחיל לפעול לפי הלוח הזה. ז"א שיש לנו רק חודש דאסנר להכנת החוק.

**היו"ר מ. אונג:** נביח שהוועדה הגיעה לפסקנה שכדאי להפריד בין פנקס הבוחרים והחוק הזה, האם זה מוכרח להביא לידי עיכוב בחוק?

**א. ירדני:** זוהי שאלה טכנית לגמרי. אין זה צריך לעכב. ההצעה מסנה אינה ברמית לי, מפני שאני אושב מסדרי הבחירות הם בכל זאת דבר אחד. אבל מבחינה טכנית אין לזה כל חשיבות.

חוק כפי שהוא מוכן לפנינו מיועד לבחירות בתקופות רגילות, וחסרות ההודאות הבחירות כדי לקיים בחירות במקרה שהכנסת תפוזר במסע תקופת כהונתה. אבל אין לחשוב כי התאמת החוק למקרה השני דורשת חקיקה טכנית. זה דורש הכנת כמה סעיפים. מה יגיד משרד הפנים בנוגע לצד הטכני - אינני יודע. יתכן גם שכיוון שהחוק אוכנס לסדרה זו, יהיה מי שיראה בהכנסת חלק שני - בולט חדש.

ד. בר-לב-הפני:  
גין צורך בהפרדת החוק. חוק סחלך הדיון  
ממיר לדבר על פרוצדורה כזאת כדי שנה  
בטוח, ולצד זאת הפתרון בטגרת החוק הזה.

היג"ר ס. אונג:  
גם בבחירות רגילות אין זה ברור שיש תקופה  
כל כך מרוכה של הכנתן. אבל חוק המקרה  
של פיזור הכנסת, לא טוב שיהיה צורך לחוקק חוק מחדש, וכן לא טוב  
שבמקרה של פיזור הכנסת יהיה צורך במרחק זמן כזה.

ה. רובין:  
אני מציע שנקבל טבלה כוללת של תאריכים  
הקשורים בבחירות. טגסת הקיצור, חושבני,  
מסודרת לכולם. כשנראה את הטבלה, נדע היכן אפשר לקצר.

היג"ר ס. אונג:  
אני מציע לחכות בסיכום הבעיה הזאת עד  
שיהיו מנשי מסדר הפניה.

הוחלט:  
לקבל את הצעת היג"ר לדחות את הסיכום  
בבעיה זו עד שיהיו מציגי מסדר הפניה.

סעיף 1.

י. בר-יהודה:  
כאחר שאין אנוני סקבלים חוק שלא מלא  
רק תיקונים לחוק היסודי, לשם מה אנוני  
צריכים לחזור על דברים שיטנם בחוק הבחירות לכנסת השנייה? מה  
שנאמר כאן, בסעיף 73(א) של החוק הנ"ל. אפשר לשנות את שם  
החוק ולכתוב: "תיקון לחוק הבחירות", ואין צורך לחזור על מה  
שיטבו במוחו חוק. מסדר המשפטים יצטרך לעשות נוסח מקובץ, כדי  
לנועדות הבחירות תוכלנה להתמסס בו. לכן עלינו להיזהר מאוד  
לכתוב בחוק זה רק אותם הדברים שהם מחיקה, שינוי או תוספת, ולא  
לחזור על דברים שכבר נאמרו.

אני מציע לכתוב בסעיף 1: "בהתאם לסעיף  
73(א) של חוק הבחירות, יחולו לבחירות הבאות לכנסת התיקונים  
המפורטים בחוק".

א. ידין:  
אינני מתנגד להצעת חבר הכנסת בר-יהודה,  
אבל הצעתנו מביאה למותה פטרה בדרך יותר  
הגיונית ויותר קצרה.

אני מסכים כי אחרי קבלת החוק הזה יהיה צורך  
להוציא הוצאה אוטומטית מקובצת. אני מפילו מציע לעשות זאת לא לפי  
סעיף 16 של פקודת סדרי השלטון והמשפט, אלא על-ידי סעיף מיוחד  
בחוק זה.

החוק הזה קובע סעיף אחר סעיף מה שתחלף ומה  
אין שתחלף. טגנם אפשר לתקן כל טלה שמופיעה וטרנצים לשנותה.  
חשבנו שיהיה יותר בוח לדון בתיקונים אם בחזור גם על טלים שאין  
מתקבים אותן. אבל התוצאה היא אותה.

מדוע כתבנו מה שכתבנו בסעיף 1? בחוק הבחירות  
לכנסת השניה התכוונו לבחירות לכנסת השניה. בזכרו מסוף שנה יכול  
להיות גם לכנסת אחרת, והמסיפו את סעיף 73(א). עכשין הגישה היא  
אחרת. נקצת טטונה יהיה להגיש לכנסת חוק שטנו יהיה "חוק הבחירות  
לכנסת השניה(תיקון)". הדרך הרצויה ביותר היתה להציע לכנסת חוק  
בחירות חדש ולבטל את החוק ההוא. אבל אז היתה הנועדה צריכה לעסוד  
על כל סעיפי החוק, ולכן בחרנו בדרך זו.

ה. כהן: אם חבר הכנסת בר-יהודה רוצה לזכור את סעיף 73 בחוק זה, כי אז מי-אפשר לאמר "בהתאם" כי את "על אף". אבל מוטב לחוק זאת לגמרי.

י. בר-יהודה: מבי מציע שברטה איך זה מסתלב, אחרי שבדון בטעיפות אחרים.

הוחלט: להשאיר את הסעיף פתוח.

סעיף 2.

הוחלט: לקבל את הסעיף ללא שינוי.

סעיף 3.

י. בר-יהודה: כגון המקום לדון בהצעתו של חבר הכנסת בר-רב-האי. אם יש איזה הגיון בוויתור על חצי שבתון; הרי זה רק כדי להשיג בטחיר זה את הקביעות הקדסטריית.

לשם מה צריך להוסיף את סעיף-קטן (3)? האזרחות היא דבר יותר פרינציפיוני מאשר רישום התושבים. עדיין אין לנו מפעלות לסלול זכויות אזרח, ואין לנו אזרח בלי זכות באזרח. ואם יהיה דבר כזה, צריך יהיה להכניס הוראה בחוק, לא בצורה של רישום תושבים.

ה. כהן: יכולים להיות אזרחי ישראל שמין להם זכות בחירה מפני שאינם תושבי ישראל. היינו יכולים לכתוב בסעיף-קטן (2): "היה אזרח ותושב ישראלי", אבל אז אנחנו נתקלים בקושי, איך אדם יוכיח שהוא תושב? יש לנו טכניקה קלה ופשוטה של פרשם התושבים. יש לנו אלפי אנשים שרכשו את אזרחותם באופן אוטומטי, ואין לנו רישום של אזרחים. אנחנו יודעים על אזרחים הרשומים בפרזם התושבים.

י. בר-יהודה: אם שטודנט נוסע לחו"ל ללמוד, או אם מישהו נשלח לחו"ל, האם הוא בטחק טרשימת הבחורים?

ה. כהן: לא. רק מהגר בטחק.

ה' סלברסטון: יש לנו אזרחים שכלל לא היו בארץ, או אזרחים שנולדו בחו"ל להורים שהם אזרחי ישראל. חובת הרישום חלה רק על מי שנמצא בארץ שלושה חדשים רצופים. מר אבא אבן, לסטל, עדיין לא זכה לפלא את החובה של רישום לפי פקודת פרשם התושבים.

יש לי הערה לסעיף-קטן (3): מה במקרה שמישהו היגר מן הארץ, והרישום שלו לא בוטל עד התאריך הקובע. באופן תיאורטי איש כזה ימשיך ליהנות מזכות הבחירה.

הינ"ר ס. ארנא: אין מה לעשות נגד זה. אם אנחנו קובעים יום קובע, זהו היום הקובע.

ז. ורהפטיג: העיקרון טובה בטעיפת-קטניה (1)-ו- (2).

טרם התושבים טיבו דבר עקרוני הוא טכני. הוא שהיה מזרח ישראלי והיה בן 18 ובטעות לא הוכנס לטרם התושבים, צריך לתת לו טפירות לבדוק את הדבר ולתקנו.

א. ידיו: הוא יכול לערער.

ז. ורהפטיג: זה לא יעזור לו, אם כתוב שזכות הבחירה

פוטבית בכך שהיה רשום בטרם התושבים

ב-31 לדצמבר.

ח. כהן: אם הוא לא בא להירשם, הוא סובד את זכויותיו.

י. בר-יהודה: בטעיף 5 בותבית טפירות לתיקון גם לפי שח דייע למדינת ישראל שטיבו רוצה להיות מזרח שלה. לעומת זאת, אם טיטו לא הטפיק להירשם, לא יודע קורט וכתוב - אין בותבית את הטפירות לתקן!

ז. ורהפטיג: בני טציע מו לפחוק את טעיף-קטן (3) מו להבטיח טרכה לבדיקת רישום התושבים.

ח. כהן: הבעיה הזאת התעררה בטפילה כטובה בחוק זה בקשר עם סתן הטפירות לתושבים להירשם בטרם התושבים. הטפילה הטילה על טרד הפנים לפרט עמטיו הודעה ברבים טטי טלמ ברטט יכול וצריך להירשם עד ה-31 בדצמבר 1954; טפני טזוהי הטפעה הנטפעת בדיון בכנסת, וטם היט תתקבל על-ידי הכנסת, מנטיט טיטום צהיכית להפטיי את זכותם.

ט. טנה: לטעיף-קטן (1): הניטוח הזה טטובה את הגיל טנקבע לזכות הבחירה. טלצטבר ועד לבחירות זה לפעלה טחצי טנה. אפטר להגיד בטקוח זטת: טי טב-31 בדצמבר טלמו לו 17 וחצי טנה. אין טפק טי בחוק היטוד של הכנסת ייקבע טי זכות הבחירה תינתן לבן 18. החוק הזה בא לבצע את טה טטטטר בחוקה. לטן יט להבטיח טהגיל יהיה 18 ולא 18 וחצי.

ד. בר-רב-אמי: אין דוגמא בעולם שלפיה אפטר לקביע לפילוי התנאי הזה בטמה אחוז. צריך רק לטפטה ככל האפטר את הטרחק.

ט. טנה: הרי אפטר לקבוע גם שהיטו הקובע יהיה טנה לפני הבחירות. פירוט הדבר שזכות הבחירה תינתן לבני 19. אפטר לפטומ ניטוח סיבטיח את רצון הכנסת, ורצון הכנסת הוא טגיל זה יהיה 18.

בטעיף-קטן (2) מני טציע להבטיח את זכות הבחירה לתושבים הערביים מו טחטת חוק הטזרות לא בעטו למזרחים. מיטבי רוצה להיכנס לויכוח אם טטפרט גדול מו קטן. חוק הטזרות נתן לטר הפנים טטכיות לקבוע הרבה דברים. טר הפנים שהיה מו טפירט, הבטיח לטווג בטטכיותיו ביד רחבה, לקולט ולא לחוטט. בינתיים ט טר פנים ודט אטר לא טטר כל הבטחה כזאת, ומף הוא יכול להתחלף. וטו יהיה טטטר תושבים ערביים-טטזרות לא תינתן להט בטועד. זטו ענדל טצריך לתקנו בחוק זה, לטן מני טציע לכתוב: "אזרח ישראלי מו תושב טטיין לו טזרות אחרת".

ד. בר-לב-אמאי:

מיך תוכיח שאין לו הזדהות אחרת?

ט. טבה:

תדרוש הצהרה בטבעה, בכלל, וזה שיש לו  
אזרחות אחרת, השלטון יודע על כך.

אני יכול להציע גרסה אלטרנטיבית: אורה  
ישראלית או תושב ישראלי שהוא יליד הטרץ. המסכה שלי היא שלא למת  
את הזכות הזאת למדם זר, מלא רק לאזרחים או למלאה אשר השום סמ  
לא קיבלו אזרחות או פעכבים להם את האזרחות, והם זכאים לבחור.

אני מציע להוציא מכאן את סעיף-קטן (3).  
אינני מבין מיך אפשר להכניס בסעיף זה דבר שאינו תלוי רק במדע  
בעצמו. הרי יכול להיות שמישהו השמיט את שמו, שאבד התיק, שרשמו  
את השם באופן שגוי. הדבר תלוי בעוד מישהו, ובכך מי-אפשר להתנות  
את זכותו של אדם לבחור. גם אם צריך היה להירשם ולא ברשם, זוהי  
עבירה קלה, ועל עבירה כזאת אין להטיל עונש של שלילת זכות הבחירה,  
הזכות היסודית לכל אזרח. ברור כי בעריכת רשימת הבחורים יש  
להיעזר במרשם. אבל לא זה צריך להיות הקובע. קובעים שני דברים:  
אזרחות וגיל 18. עלינו לזכור כי אפשר להשתמש בסעיף זה כדי להשמיט  
אנשים כרשימת הבחורים, ואיך אפשר יהיה לבדוק זאת?

ע. איכילוב:

אני מציע שפיסקה (3) לא תהיה בטובה  
לתאריך 31 בדצמבר אלא ליום המפורץ לאגדת  
הערעורים. אני רוצה בכך מוצא.  
אני מסכים לגישה שמי שלא היה בטרץ היום  
קום הסדינה, יכולה להיות לו אזרחות. אבל אינני מסכים לכך לגבי  
זכות הבחירה.

ע. אמאי:

השאלה של תושבים שמינה ויחסיים היא  
היפוטטית, כל אדם לא רק חייב על-פי החוק  
להירשם אלא צריך לעשות זאת בגלל כחה דבריים מלכנסטאריים, ביניהם  
האפשרות לקבל את כנות הכזון.

אני סבור כי אדם שהוא אזרח ישראלי ואינו  
תושב, אינו זכאי לבחור.

י. בר-יהודה:

אני מסכים סעיף-קטן (3) הוא היפוטטי, כי  
סקרים כאלה לא יהיו או שיהיו מעטים מאוד.  
זה בלבד מוסר שלא כדאי לכתוב זאת. הרי אין זה ענין של פרינציפול  
הייתי בעד זה כשלא היה חוק אזרחות ולא היה כל סימן מובייקטיבי אחר.  
ספח שיש אזרחות, אני מתנגד לזה. הסדינה שלנו היא ציובית, לו  
יכולתי לסדר שכל היהודים יבחרו, הייתי מסכים גם לזה. אבל זאת  
אינני יכול לעשות. אינני רוצה להכריז כי אני נותן זכות בחירה למישהו  
ספני שהוא תושב. אני נותן זכות בחירה למישהו רק ספני שהוא אזרח  
סדינת ישראל.

אם מתעוררת בעיה של תיירות, אני יכול  
לדבר על זה כי ברור שתיירות ספגתי לא תרוניה ואינני אינטרסנט,  
אבל אתם קיבלתם חוק המאפשר לאדם להיות אזרח כשהוא מוסר על אזרחותו  
הקודמת. ובסעיף 5 אתם מציעים לאפשר לקבל זכות בחירה גם לפי שארדיע  
בכתב שאינו רוצה להיות אזרח הסדינה. אתם נותנים לו אפשרות לעשות  
זאת בכל רגע לפני היום הקובע.

לו הייתי יודע שהכנסת ההגבלה הזאת של פרשם  
התושבים טובה את ספפר הבחורים ברבבות, אז אולי כדאי היה לוותר על  
פרינציפיים. אבל כיון שאין זה כך, לא כדאי לוותר על פרינציפיים.

1. בר-יהודה: כאשר דיברנו על חוק המזרחות, הצעתי וכל ערבי שגם לארץ-ישראל לא בגלגוד לחוק, אז נולד בתוך-ישראל, יהיה באופן מוטוטטי מזרח. הצעתי גם שלא תהיה מזרחות כפולה. לא קיבלתם זאת. עכשיו זה הדבר היחיד הקובע. כי אם להוסיף תנאים, מני יכול להוסיף עוד כמה תנאים מבביליה. ויתכן שההגבלות שהוסיף יהיו מבחינה טכנית הרבה פחות תיאורטיות, כי מספר המקרים שלהם זה יהיה בוגע, יהיה יותר גדול.

מני פציע לפחוק את סעיף-קטן (3).

אם פציעים לתת זכות בחירה  
הארץ, פירוט הדבר שנותנים זכות בחירה למצות כלפי ערבים היו תנאים  
בירדן. (ס. סנה: רק לתושב יליד הארץ). מני בני יכול לפחוק את סעיף-קטן  
(3), ולהסתפק אם כ על תושבות.

ש. הלל: חבר הכנסת בר-יהודה הסביר כי הוא בעד שתן זכות בחירה לכל יהוסי. זה טרחה את הורש הפסולף של הגישה העקרונית הזאת. יש הבדל מהותי בין גישתנו והכרתנו שכל יהודי יכול לבחור לקונגרס הפירובי, ובין גישתנו כשאנחנו אוסרים שבארץ הזאת, רק מי שיושב בה יכול לקבוע את צורת השלטון. מני בני חושב שיהודי מרחות-הברית יכולים לקבוע מיך אנחנו בחיה כאן. עם הקמת המדינה נשאר לנו מסור מהגישה שסיסי הקונגרסיים. עלינו לצעוד צעד אחר צעד לקרחת זה שהבחירות יצופצפו רק לטושים הרואים את חייהם בתוך המדינה הזאת.

התיקון של חוק זה בא להקשות ולא להקל בזכות הבחירה. תחילה מדרבו: כל תושב. עכשיו מבחנו אוסרים: כל מזרח שהוא תושב. מנינו תמים לפרוז את הגבולות האלה יותר מאשר היו פרובלי. בבחירות לכנסת השניה. מני מקווה שלבחירות הבאות נגד: כל תושב שהוא מזרח ישראלי, ומזרח ישראלי בלבד. הייתי רוצה להגדיר יותר ויותר את זכות ההדט אשר יוכל לקבוע את צורת הפסול בארץ.

במדינה שבה קיימת אפשרות של מזרחות כפולה, המזרחות תינה אוסרת הרבה. אפשר היה להגיד: מזרח ישראלי שמיך לו בתיבות אחרת. כי לא הייתי רוצה שאנשים כאלה יחייבו את תנו לצורת חיינו.

יתכן שיש מקום לקבל את הצעתו של חבר הכנסת איכילוב, כדי לטבוע אותן טעויות שבטקרה.

טו"ר ס. אונג: הפריבציפ צריך להיות לא תושבות אלא מזרחות. הפריבציפ מנינו יכול להיות תושבות; הוא היה בבחירות לכנסת השניה, מפני שלא היתה ברירה אחרת. השטלה היה אם להגביל את הפריבציפ של מזרחות, אם להבטיח את הרישום אגב חוק המזרחות. נראה לי שהצעת חבר הכנסת איכילוב יש בה טוצא.

ס. בביו: מאחר שיש לנו חוק מזרחות, טבעי הדבר שזכות הבחירה תהיה קטורה וטוטגית במזרחות. מין צורך ואסור לשלול את זכות הבחירה ממזרח גם אם מנינו יושב במדינת ישראל זמן רב. במבגליה מין זכות המזרחות נשללת מאדם מפילו אם הוא מנינו בפצא שט עשר ועשרים שנה. כי היסוד הוא: המזרחות. וברור כי יכולים להיות הרבה יותר תושבים עמיים מזרחיים, מאשר מזרחיים שמיים תושביים. ובגלל היוצאים מן הכלל האלה אסור לפגום בעיקרון היסודי הזה, אשר לפיו כל מזרח ישראלי, אשר חלות עליו כל החובות החלות על מזרח, זכאי גם לבחור. מין שום צורך לאתבות את השכות הזאת בתושבות, וודאי שלא - ברישום בטרשם התושביים.

מני פציע לפחוק את פיסקה (ג), ובמקום אחר בחוק להוסיף שהזכות הזאת (אשר להלכה - ניתנת) תקויים כלפי מי שרשום בטרשם התושביים.

ב. שטון:

בעיית האזרחות הכפולה אינה כה פשוטה.  
אם, למשל, מבחנו רוצים להביא הנה את יהודי  
אנגליה, מי-אפשר לדרוש מהם לוותר על אזרחותם. יש אנשים שבאו הנה,  
סטלטים מסיים, שולחים את בניהם לצבא, וחלות עליהם כל החובות של  
אזרחים. אבל ויתר על אזרחותם הקודמת אינו דבר כל כך קל. לכן גם  
הכנסת הסכימה לרעיון של אזרחות כפולה.

אני מציע לכתוב בסקום "אזרחי ישראל" - תושב

ישראלי.

ג. רובין:

אני מציע להוסיף סעיף-טשבה האוסר: "ערבי  
תושב קבוע של הארץ הנמצא בארץ כחוק ונרשם  
בפרטם התושבים ייחשב כאזרח לצרכי חוק זה". (י. בר-יהודה: ויהודי?)  
על יהודי חל חוק השבות. לדעתי, חוק האזרחות לא היה בסדר בשטח  
זה, אך איבני יכול אגב הדיון פה לתקן את חוק האזרחות. אני חייב  
לתקן זאת בדרך זאת.

איך ייקבע מי ערבי? דרוזי הוא ערבי או לא?

ס. טבה:

אני סוכן להגיד בסקום "ערבי" - לא יהודי.

ח. רובין:

הנחלט: 1. לדחות את ההצעה האוסרת למחוק את סעיף-קטן (3).

2. לדחות את ההצעה האוסרת להשאיר את סעיף-קטן  
(3) כמו שהוא.

3. ההצעה האוסרת כי זכות הבחירה תהיה קטורה  
באופן עקרוני גם לתושבות, נוסף על אזרחות,  
כלומר, שהדבר ייקבע בסעיף זה; וההצעה האוסרת  
כי זכות הבחירה תהיה קטורה באופן עקרוני רק  
באזרחות, אך בסעיף אחר ייקבע שבאופן סכני  
תינתן זכות הבחירה רק לפי שעה תום המועד  
לערעורים היה רשום בפרטם התושבים - קיבלו  
מספר קולות שווה.

אני מציע לכתוב בסעיף-קטן (3): "היה תושב  
בישראל. היותו תושב תוכח על-ידי היותו  
רשום בפרטם התושבים ביום שנתייטה זכות הערעור".

ב. מזניח:

ח. כהן:  
נוסח ההצעה הזאת צריך להיות כך: בסעיף-קטן  
(3) יהיה: "היה תושב ישראלי", ובסקום אחר:  
"מי שהיה רשום בפרטם התושבים ביום הקבוע להגשת ערעורים, רואים אותו  
כתושב ישראלי לצורך סעיף-קטן (3)".

הנחלט: לדחות את הסיכום בסעיף קטן (3) לישיבה  
הבאה.

אם יתקבל בסעיף-קטן (3) העיקרון של תושבות,  
מציע כמה הצעות אלטרנטיביות בסעיף-קטן (2).

י. בר-יהודה:

ד.ס.

ועדת החוקה, חוק ומשפט  
1.12.54  
חוק הבחירות לכנסת.

1. הוחלט: 1. לדחות את הצעת ב. שטון האוסרת למחוק את סעיף-קטן (2).

הסתייגות לב. שטון.

2. לדחות את הצעת ס. סנה האוסרת לנסח את סעיף-קטן (2) כך: "היה מזרח ישראלי וכן תושב שהוא יליד הארץ, או תושב שאין לו אזרחות אחרת".

הסתייגות לס. סנה.

3. לדחות את הצעת ח. רובין האוסרת להוסיף: "תושב הארץ הנמצא בארץ כחוק ולא בעשה לאזרח לפי סעיף 2, 4, 5 של חוק האזרחות, ייחשב לצרכי חוק זה לאזרח המדינה".

הסתייגות לח. רובין.

4. לקבל את סעיף-קטן (2) ללא שינוי.

לסעיף-קטן (1) אני מציע: "אשר בשנת קיום הבחירות תפלאנה לו 18 שנה".

ד. סנה:

אני מציע: "היה בן 18 שלושה חדשים לפני יום הבחירות".

ד. רובין:

אני מציע: "שביום שנקבע להגשת ערעורים סלחו לו 18 שנה".

י. בר-יהודה:

אני מציע לפנות ליועץ המשפטי, שבהתחשב עם הדעות שנשמעו כאן ועם העיקרון של גיל 18, יציע איזה נוסח שיקרב את זה לגיל 18.

ד. סנה:

בחליט על כך בישיבה הבאה.

היו"ר ס. טובא:

הישיבה נועלה בשעה 11.00.